

การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษายุทธศาสตร์การหาเสียงของ
นายสมศักดิ์ บุญประชม (เสี่ยเซียง) พรรคเพื่อไทรวมพลัง
ในการเลือกตั้งทั่วไปปี 2566

The Politics of Election: A study of the Electoral Political Strategies
of Mr. Somsak Boonprachom (Siaxiang) from the Pheu Thai
Ruamphalang Party in the 2023 general election

[Received: March 11, 2024; Revised: May 27, 2024; Accepted: May 29, 2024]

พงศธร กันทวงศ์

คณะรัฐศาสตร์,

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Phongsathon Kanthawong

Faculty of Political Science,

Ubon Ratchathani University

ศศิประภา หวานอารมณ์

คณะรัฐศาสตร์,

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Sasiprapha Whanrrom

Faculty of Political Science,

Ubon Ratchathani University

อิสริยาภรณ์ คำมะลักซ์

คณะรัฐศาสตร์,

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

กิตติภพ แก้วสุวรรณ

คณะรัฐศาสตร์,

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Kittiphop Kaewsuan

Faculty of Political Science,

Ubon Ratchathani University

สุรพงษ์ ช่างทำ

คณะรัฐศาสตร์,

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Suraphong Changtham

Faculty of Political Science,

Ubon Ratchathani University

ปฐวี โชติอนันต์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Issariyaporn Khammalak

Faculty of Political Science,
Ubon Ratchathani University

Patawee Chotanan

Assistant Professor,
Faculty of Political Science,
Ubon Ratchathani University

CORRESPONDING AUTHOR

Patawee Chotanan, Assistant Professor, Faculty of Political Science,
Ubon Ratchathani University.

E-mail : c.patawee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศักยภาพยุทธศาสตร์การหาเสียงของนายสมศักดิ์ บุญประชม (เสียเสียง) พรรคเพื่อไทยรวมพลัง ในการเลือกตั้งทั่วไปปี 2566” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อศึกษา ยุทธศาสตร์การสร้างความเสียงและบทบาทการรณรงค์หาเสียงที่นำมาสู่ชัยชนะในการเลือกตั้งของ นายสมศักดิ์ บุญประชม (เสียเสียง) พรรคเพื่อไทยรวมพลังในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) กำหนดแนวทางเป็นวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group Interview) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การหาเสียงเน้นไปที่ตัวบุคคลของผู้สมัครมากกว่าพรรค เนื่องจาก ระบบการเลือกตั้งแบบระบบคู่ขนานระหว่างเขตกับสัดส่วน (Mixed Member Majoritarian; MMM Representation) ที่ทำให้ประชาชนสามารถเลือกพรรคและตัวบุคคลแยกออกจากกัน นอกจากนี้ นายสมศักดิ์ บุญประชม สร้างฐานเสียงผ่านการอุปถัมภ์และการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ก่อนช่วงการเลือกตั้ง นายสมศักดิ์ให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่นนิยมในตัวบุคคลในการรณรงค์หาเสียง มากกว่า นโยบายพรรค หรืออุดมการณ์ทางการเมือง สุดท้าย เข้าใช้การรณรงค์หาเสียงผ่านระบบห้วคะแนนระดับชุมชนและระดับคุ้มในการประชาสัมพันธ์ตัวผู้สมัคร ส่วนการปราศรัยไม่มีการโจมตีพรรคคู่แข่งซึ่งต่างจาก พรรคการเมืองอื่น

คำสำคัญ: ระบบอุปถัมภ์; ยุทธศาสตร์การเลือกตั้ง; การรณรงค์หาเสียง; พรรคเพื่อไทยรวมพลัง

Abstract

Research on “The Politics of Election: A Study of the Electoral Political Strategies of Mr. Somsak Boonprachom (Siaxiang) from the Pheu Thai Ruamphalang Party in the 2023 general election.” aims to study strategies for building his voting base and the role of the political campaign that led to Mr. Somsak Boonprachom (Sia Xiang)’s election victory, the Pheu Thai Ruamphalang Party in electoral district no. 10, Ubon Ratchathani Province. This research uses a qualitative research method, which is defined as document research, group interviews, and interviews with key informants. The results of the research found that his political electoral strategies primarily focused on the personality of the candidate rather than the party due to the parallel electoral system between districts and proportionality (Mixed Member Majoritarian; MMM Representation). The system allows voters to choose a political party and a candidate separately. Besides, Mr.Somsak Boonprachom himself created his voting base through patronage and assistance to his people in the area before the election came. Mr.Somsak placed more importance on the localism of the individual in the election campaign than on his party policies or the ideology of his political party. Last, he used his election campaign through a canvassing system at the community level and the group level to promote himself as a candidate. As for his election speech, there was no criticism of the rival parties, unlike other political parties.

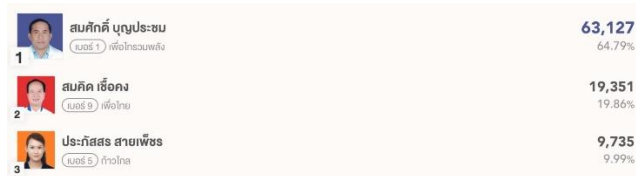
Keywords: Patronage System; Electoral Political Strategies; Political Campaign; Pheu Thai Ruamphalang Party

บทนำ

การเลือกตั้งทั่วไปปี 2562 เป็นการเลือกตั้งหลังจากที่ประเทศไทยอยู่ภายใต้การรัฐประหารมากกว่า 5 ปี สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้แบ่งเขตเลือกตั้งทั้งประเทศเป็น 350 เขต เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2561 จังหวัดอุบลราชธานีมี 10 เขต โดยมีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปใช้สิทธิกว่า 1,028,942 คน จากผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 1,451,504 คน คิดเป็นร้อยละ 70.89 ซึ่งพรรคที่สามารถได้รับการเลือกตั้งได้มากที่สุดคือ พรรคเพื่อไทยที่ได้จำนวน สส.จำนวน 6 เขต รองลงมาคือพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคพลังประชารัฐที่ได้ไปพรรคละ 2 เขต การเลือกตั้งครั้งนี้พบว่าการใช้เงินในการซื้อเสียงไม่ใช่ปัจจัยที่ชี้ขาดการแพ้ชนะ แต่มีปัจจัยด้านอุดมการณ์ทางการเมือง นโยบายและตัวบุคคล (ต้องมีปัจจัยเรื่องพรรคนาสนับสนุน) ซึ่งผู้สมัครย้ายพรรคข้ามขั้วเพื่อการเลือกตั้งทุกเขต และพรรคอนาคตใหม่ได้คะแนนเป็นอันดับที่ 3 เป็นผลจากความนิยมในพรรค โดยในเขตเลือกตั้งที่ 10 (อำเภอสำโรง อำเภอน้ำขุ่น อำเภอทุ่งศรีอุดม อำเภอเดชอุดม (เฉพาะตำบลทุ่งเทิง)) มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 148,435 คน ผู้มาแสดงตนขอใช้สิทธิจำนวน 108,287 คน คิดเป็นร้อยละ 72.95 ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้ นายสมคิด เชื้อคง ผู้สมัครพรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้งไปด้วยคะแนน 36,657 คะแนน คิดเป็น 36.28% ส่วนลำดับที่ 2 คือนายประจักษ์ แสงคำ จากพรรคพลังประชารัฐได้คะแนน 21,617 คะแนน คิดเป็น 21.40% จะเห็นได้ว่าคะแนนการเลือกตั้งในครั้งนี้ห่างกัน 15,040 คะแนน คิดเป็น 14.88% (ประเทือง ม่วงอ่อน, 2563ก: 113; สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอุบลราชธานี, 2562) ซึ่งถือเป็นชัยชนะในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น สส.เป็นสมัยที่ 3 ติดต่อกันของ นายสมคิด เชื้อคง

เมื่อระบบการเลือกตั้งถูกเปลี่ยนจากระบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMA) จังหวัดอุบลราชธานีถูกแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 11 เขต (เพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 1 เขต) การเลือกตั้งในครั้งนี้พรรคเพื่อไทยยังคงเป็นพรรคที่ได้จำนวน สส. มากที่สุดจำนวน 4 เขต รองลงมาคือพรรคภูมิใจไทย จำนวน 3 เขต อันดับสามคือพรรคเพื่อไทยรวมพลัง จำนวน 2 เขต อันดับสี่คือ พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคไทยสร้างไทย จำนวนพรรคละ 1 เขต ซึ่งหนึ่งในนี้มีพรรคที่ไม่เคยชนะมาก่อนแต่กลับสามารถเอาชนะผู้สมัครที่เคยชนะรายเก่าได้กว่า 2 เขต ก็คือพรรคเพื่อไทยรวมพลัง ที่สามารถเอาชนะผู้ลงสมัครจากพรรคเพื่อไทยอย่าง นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลก โดย นางพิมพ์กาญจน์ พลสมศรี ในเขต 3 และสามารถเอาชนะ นายสมคิด เชื้อคง ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทยเช่นกัน โดย นายสมศักดิ์ บุญประชม ในเขต 10 ซึ่งการเลือกตั้งในปี 2566 นี้มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 10 (อำเภอน้ำขุ่น อำเภอทุ่งศรีอุดม อำเภอน้ำขุ่น อำเภอสำโรง (ยกเว้นตำบลสำโรง ตำบลโคกก่อ และตำบลบอน)) มีจำนวน 139,504 คน มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 101,369 คน ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า นายสมศักดิ์ บุญประชม ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทยรวมพลังสามารถเอาชนะ นายสมคิด เชื้อคง ผู้สมัครพรรคเพื่อไทย ซึ่งเป็น สส.ในพื้นที่เดิมด้วยคะแนนเสียง 63,127 คะแนน (64.79%) ต่างจากลำดับที่สอง 44.97%

ซึ่งเป็นการชนะอย่างมีนัยสำคัญในเขตเลือกตั้งนี้ ซึ่งในปี 2562 ที่นายสมคิดชนะเลือกตั้งคะแนนเสียงไม่ได้ห่างจากลำดับที่สองมากอย่างมีนัยสำคัญ

ภาพที่ 1: ผลการเลือกตั้งเขต 10 จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2566

ที่มา: ไทยพีบีเอส (2566)

ความน่าสนใจสำหรับการเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี เขตเลือกตั้งที่ 10 ในปี 2566 คือนายสมศักดิ์ บุญประชม สู่ระดับชาติให้ความสนใจในการชนะครั้งนี้และให้ฉายาว่าเป็น “ม้ามีด” ที่มีความสามารถ “ลั่นข้าง” ในพื้นที่ได้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2566) เนื่องจากชนะการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญโดยที่นายสมศักดิ์ไม่เคยสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งระดับชาติหรือท้องถิ่นมาก่อน และสังกัดพรรคเพื่อไทยรวมพลังที่ไม่ได้เป็นพรรคที่อยู่ในกระแสการเมืองระดับชาติอย่างพรรคก้าวไกลหรือเพื่อไทย ต่างจากนายสมคิดที่เคยเป็น สส.มาก่อนหน้า 3 สมัยและสังกัดพรรคที่อยู่ในกระแสการเมืองระดับชาติ โดยปัจจุบันนักวิชาการมองว่าสื่อโซเชียลมีบทบาทในการส่งผลต่อการเลือกตั้งมากขึ้น เกิด “แฟนด้อม” (Political Fandom) ของพรรคการเมืองซึ่งเกิดจากการเมืองแบบเซเลบริตี้ (Celebrity Politics) ที่คล้ายกับกลุ่มแฟนด้อมของศิลปินเกาหลีซึ่งเกิดขึ้นจากความตั้งใจและสมัครใจของเหล่าแฟนคลับ มอนักการเมืองกลายเป็นผู้แสดงและผู้ชมคือมวลชน พวกเขากลายเป็นผู้ผลิตคอนเทนต์สนับสนุนผู้สมัครและสร้างแรงกดดันต่อนักการเมืองด้วยเช่นเดียวกัน (พลอยกมล สุวรรณทวิทย์, 2566) หรือ “หัวคะแนนธรรมชาติ” ซึ่งหมายถึงผู้สนับสนุนพรรคการเมืองที่ทำคอนเทนต์เพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองที่ตนชื่นชอบทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านโซเชียลมีเดีย และช่วยกระจายคอนเทนต์ของพรรคให้ออกสู่วงกว้าง (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2566) แต่นายสมศักดิ์ไม่ได้มียุทธศาสตร์การหาเสียงที่ชัดเจนด้านนี้

อย่างไรก็ตามนายสมศักดิ์เน้นการลงพื้นที่สร้างความใกล้ชิดกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผ่านการช่วยเหลือในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา แม้จะไม่ใช่นักการเมืองที่อยู่ในพรรคที่เป็นกระแสในระดับชาติแต่เขาเคยเป็นประธานชมรมคนรักน้ำเย็นและเจ้าของห้างหุ้นส่วนจำกัด อุบลลำปาง ก่อสร้าง (ศรีสมหวัง) (ไทยพีบีเอส, 2566ก) ซึ่งมีทุนจดทะเบียน 20,000,000 บาท และมูลค่าบริษัท 85,400,316 บาท (CredenData, ม.ป.ป.) และพรรคเพื่อไทยรวมพลังที่เขาสังกัดมีหัวหน้าพรรคคือ นายวสุวรรณ์ พวงพรศรี เป็นลูกชายของ นางยลดา หวังศุภกิจโกศล ซึ่งเป็นพี่สาวของ นางยลดา หวังศุภกิจโกศล นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ภรรยาของก้านนป้อ นายวิรัตน์ หวังศุภกิจโกศล อดีต

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม และนางมนัสมนต์ยังเป็นพี่สาวของนางจิตรวรรณ หวังศุภกิจโกศล อดีต สส.จังหวัดนครราชสีมา ภรรยานายสมศักดิ์ หวังศุภกิจโกศล อดีต สว.จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งตระกูล หวังศุภกิจโกศลมีฐานเศรษฐกิจเป็นบริษัทแปรรูปในจังหวัดนครราชสีมาในชื่อ บริษัท แปรรูปเอี่ยมเฮง อุตสาหกรรม จำกัด และขยายฐานมายังอำเภอโนนชัย จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนี้ สื่อยังรายงานว่านาง จิตรวรรณและนายสมศักดิ์ หวังศุภกิจโกศล เคยสนับสนุนผู้สมัครจากพรรคภูมิใจไทยในการเลือกตั้งทั่วไปปี 2562 อีกด้วย (คมชัดลึกออนไลน์, 2566)

ประเทือง ม่วงอ่อน (2563: 202-203) ได้ศึกษา “การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและ พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า ปัจจัยที่สำคัญในการ ชนะการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2562 นั้น พรรค นโยบาย และอุดมการณ์ที่ต่อต้าน พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ส่วนตัวบุคคลเป็นส่วนเสริมในการเลือกตั้ง โดยการศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญกับระบบเลือกตั้งที่เปลี่ยนไป จากเดิมโดยใช้ระบบการเลือกตั้งแบบระบบคู่ขนานระหว่างเขตกับสัดส่วน (Mixed Member Majoritarian; MMM Representation) ส่วนการศึกษาของ นันทพัทธ์ ชัยโฆษิตภิรมย์ (2559: 60) เรื่อง “การเมืองใน ชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ชนบท : กรณีศึกษาในหมู่บ้านภาคกลางแห่งหนึ่ง” พบว่า ประชาชน เลือกผู้แทนที่มีลักษณะที่ช่วยเหลือชุมชนได้เป็นอันดับแรก การบริหารทรัพยากรที่ดี และการเป็นท้องถิ่น นิยมเป็นอันดับสุดท้าย อย่างไรก็ตาม งานศึกษานี้ไม่ได้ศึกษารูปแบบการรณรงค์หาเสียงที่สะท้อนตัวผู้สมัคร และพรรคการเมือง ระบบการเลือกตั้งที่ถูกออกแบบมาส่งผลให้ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนไป รวมถึงเครือข่าย หัวคะแนนระดับชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการชนะเลือกตั้งของนักการเมือง

ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและ ยุทธศาสตร์ในการสร้างฐานเสียง ที่ทำให้สามารถช่วงชิงชัยชนะจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่าสามสมัย อย่าง นายสมคิด เชื้อคง ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทย ด้วยคะแนนเสียงที่ชนะอย่างมีนัยสำคัญของ นายสมศักดิ์ บุญประชม (เสียเสียง) อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ยังจะทำให้เข้าใจถึงพัฒนาการการทำงานในพื้นที่ของ นาย สมศักดิ์ บุญประชม สุดท้ายงานวิจัยนี้จะทำให้เข้าใจการดำเนินการทางการเมืองของนายสมศักดิ์ผ่านแนวคิด เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ (The patron-client system) และการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองผ่านแนวคิดการเมืองในชีวิตประจำวัน (The Politics of Everyday Life) จากการศึกษา พบว่า ระบบการเลือกตั้งแบบระบบคู่ขนานระหว่างเขตกับสัดส่วน (Mixed Member Majoritarian; MMM Representation) มีผลทำให้การเลือกตัวบุคคลจาก สส.แบบแบ่งเขตมีความสำคัญอย่างยิ่ง เสริมการอุปถัมภ์ของตัวบุคคลให้แข็งแกร่งมากขึ้น ความเป็นท้องถิ่นนิยมทำให้นาย สมศักดิ์ได้รับการเลือกตั้งเพราะความมุ่งมั่นปรารถนาที่ต้องการให้คนของท้องถิ่นนำงบประมาณมาพัฒนา พื้นที่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งไม่ได้เน้นไปที่การโจมตีคู่แข่งแต่เน้นการทำงานในพื้นที่โดยตัวบุคคลของ ผู้สมัคร และบทบาทของหัวคะแนนที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน (อสม.) มีบทบาทในการรณรงค์หา เสียงเลือกตั้งอย่างมาก เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การสร้างความเสี่ยงและบทบาทการรณรงค์หาเสียงที่นำมาสู่ชัยชนะในการเลือกตั้งของนายสมศักดิ์ บุญประชม (เสียเสียง) พรรคเพื่อไทยรวมพลัง ในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์เกิดขึ้นภายใต้ความเข้มแข็งของระบบศักดินา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางส่วนตัวระหว่างผู้อุปถัมภ์ (Patron) และผู้รับการอุปถัมภ์ (Client) พร้อมกับการคงอยู่ของระบบเกษตรกรรม และต่อมายังอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยมโลกจากการล่าอาณานิคมเพื่อแรงงานราคาถูก (แอนโทนี ฮอลล์, 2543: 27-29) โดยระบบอุปถัมภ์จะเป็นไปในลักษณะความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมและมีลำดับชั้น (Vertical Organization) ถึงแม้จะมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์แต่ฝ่ายผู้รับการอุปถัมภ์จะเป็นฝ่ายเสียเปรียบ และหากสูญเสียผู้อุปถัมภ์เดิมกลุ่มจะเกิดความไม่มั่นคง Scott ได้ให้คำจำกัดความสรุปได้ว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ดีเป็นผู้อุปถัมภ์กับผู้ด้อยกว่าเป็นผู้รับการอุปถัมภ์ โดยผู้รับการอุปถัมภ์จะแสดงความจงรักภักดีหรือตอบแทน (สุรัชย์ ตั้งมกรา, 2556: 25)

Scott ได้ศึกษาการเลือกตั้งทางการเมืองและสายสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์ (Electoral Politics and Patron-client Ties) พบว่า การเลือกตั้งส่งผลต่อพลวัตของการอุปถัมภ์คือ 1) การออกเสียงส่งผลต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับของผู้รับการอุปถัมภ์ คະแนนเสียงจากเครือข่ายสำคัญต่อการชนะเลือกตั้งหรือการรื้อฟื้นกลไกการกระจายทรัพยากรสืบตามประเพณี โดยการให้การพึ่งพาแก่คนในชุมชนเพื่อให้ได้รับการยอมรับ หากผู้อุปถัมภ์ต้องการรักษาอำนาจในท้องถิ่นเขาต้องแข่งขันในการให้บริการ 2) การเลือกตั้งระดับชาติทำให้พรรคการเมืองต้องสร้างความสัมพันธ์กับผู้อุปถัมภ์ในท้องถิ่นเดิม เพื่อดึงคะแนนจากผู้รับการอุปถัมภ์กลุ่มเดิมที่มีอยู่ โดยพรรคจะสนับสนุนการอุปถัมภ์ชุมชนผ่านกิจกรรม เช่น การติดต่อราชการ และการทำสาธารณะประโยชน์ เป็นต้น แต่ผู้นำท้องถิ่นจะเข้าร่วมกับพรรคที่มีโอกาสชนะมากกว่าจนกลายเป็นอำนาจในท้องถิ่น (Localization Power) ทำให้พรรคต้องให้ผู้นำท้องถิ่นมีส่วนตัดสินใจในการบริหาร 3) ผู้นำท้องถิ่นจะพยายามหาผู้รับการอุปถัมภ์เพิ่มมากขึ้นและแปลงเป็นคะแนนเสียงเพื่อสร้างความมั่นใจว่าตนจะชนะการเลือกตั้ง และ 4) การเลือกตั้งในโครงสร้างอุปถัมภ์จะทำให้เกิดการแตกแยก (functionalism) การมีพรรคการเมืองเดียวจะทำให้กลุ่มแตกแยกอยู่ร่วมกันได้ (เจมส์ ซี. สกอตต์, 2543: 101-105)

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง ปราโมทย์ ประजनปัจจุบันให้ความหมายการเลือกตั้งว่า การเลือกบุคคลจากหลายบุคคลหรือจากหลายบัญชีรายชื่อเพื่อเป็นตัวแทนตามเจตจำนง (เดชา คำเกิด, 2554: 17) ส่วนวิชา ไซสาร

ให้ความหมายว่า “กิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นกลไกในการแสดงเจตจำนงของประชาชน ที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้กระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งทางการเมือง และตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ ด้วยการเลือกตั้งผู้แทนที่มีนโยบาย อุดมการณ์ และวิสัยทัศน์ ตอบสนองความต้องการของตนเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือบริหาร” สรุปได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเลือกผู้แทนของตน เพื่อไปกำหนดทิศทางฝ่ายนิติบัญญัติและบริหารให้ตอบสนองตนเอง (เพียงกมล มานะรัตน์, 2547: 19-20) นอกจากนี้ ยังเป็นเครื่องมือส่งผ่านข้อเรียกร้อง การต่อรองระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน และเป็นการเป็นเครื่องหมายแห่งความชอบธรรมของผู้ปกครองในการใช้อำนาจอรัฐด้วย (สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์, 2561: 15-16)

โดยหลักเกณฑ์การเลือกตั้งโดยทั่วไปแล้ว มี 5 ประการ คือ 1) หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) 2) หลักการเลือกตั้งที่ต่อเนื่อง (Periodic election) 3) หลักการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม (Genuine Election) 4) หลักการออกเสียงอย่างเท่าเทียมทางเพศ (Universal Suffrage) และ 5) หลักการหนึ่งสิทธิ์หนึ่งเสียง (Equal Suffrage) (เพียงกมล มานะรัตน์, 2547: 21)

นอกเหนือจากหลักเกณฑ์การเลือกตั้งแล้วระบบการเลือกตั้งก็มีความสำคัญ เป็นกลไกที่แปลงคะแนนเสียงของประชาชนให้นักการเมืองที่ชนะเลือกตั้งไปทำหน้าที่ทั้งบริหารและนิติบัญญัติ หรือในระดับที่เล็กลงไป (สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์, 2561: 19-20) ระบบเลือกตั้งที่ประเทศไทยใช้ในปี 2566 คือระบบคู่มานระหว่างเขตกับสัดส่วน (Parallel System หรือ Mixed Member Majoritarian-MMM-Representation) ที่แยกบัตรเลือกตั้งระบบแบ่งเขตเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อออกจากกัน โดยนับคะแนนบัตรดีหารเฉลี่ยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ โดยได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตมี 400 คน และแบบบัญชีรายชื่อมี 100 คน หรือระบบ “เลือกคนที่รักเลือกพรรคที่ชอบ” (สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์, 2561: 82; iLaw, 2566: 10)

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ต้องมีการทำฐานข้อมูลสำหรับการเลือกตั้งเพราะการรู้ถึงคู่แข่งทำให้มีโอกาสเพิ่มมากขึ้น เช่น ข้อมูลเขตเลือกตั้ง บัญชีรายชื่อหรือจำนวนสมาชิกพรรค ข้อมูลคู่แข่ง ข้อมูลของเจ้าหน้าที่รัฐหรือทำที่ต่อพรรคการเมือง และประเมินสถานการณ์ในพื้นที่ (ชาตรี หุตานุวัตร และคณะ, 2565: 135-136) หลังจากนั้นจึงวางยุทธศาสตร์สำหรับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การชนะการเลือกตั้ง (สุรัชย์ ตั้งมกรา, 2556: 26-27) ด้านการบริหารงานเลือกตั้งต้องมีการจัดองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ต้องมีการวางแผนด้านข้อมูล มีสำนักงานเพื่อรับเรื่องร้องเรียนและงานธุรการ มีการวางแผนภารกิจของผู้สมัคร มีการจัดการประชาสัมพันธ์ มีการพัฒนาฐานเสียงผ่านผู้นำชุมชน และมีการแย่งชิงฐานคะแนนจากการทำลายชื่อเสียงคู่แข่ง รวมไปถึงการจับตาการโกงเลือกตั้งด้วย (ชาตรี หุตานุวัตร และคณะ, 2565: 108-111)

นอกจากนี้ ระบบหัวคะแนนยังเป็นปัจจัยสำคัญในการชนะการเลือกตั้ง หากมีการจัดระบบที่ดี เพราะหัวคะแนนคือตัวกลางระหว่างผู้สมัครกับประชาชน หรืออาจทำหน้าที่ในการซื้อเสียงก็ได้ เพิ่มพงษ์ ขวลิต และ ศรีสมภพ จิตภิรมณ์ศรี (สุรัชย์ ตั้งมกรา, 2556: 13-16) แบ่งตามประเภทหัวคะแนน ดังนี้

ตามความสัมพันธ์กับผู้สมัครจะได้ 3 ประเภท คือ 1) หัวคะแนนกลุ่มเครือญาติ ซึ่งมีความใกล้ชิดกับผู้สมัครและซื่อสัตย์มากที่สุด 2) กลุ่มเพื่อนหรือคนรู้จักผู้สมัครโดยตรง และ 3) หัวคะแนนที่แนะนำมาจากสองประเภทแรก

หากแบ่งตามสาขาอาชีพจะมี 6 ประเภท คือ 1) กลุ่มข้าราชการและข้าราชการเกษียณ มีความสัมพันธ์และความน่าเชื่อถือกับกลุ่มอื่นสูง 2) ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งในราชการ 3) กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น 4) กลุ่มผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี 5) กลุ่มผู้นำทางจิตวิญญาณหรือผู้นำทางศาสนา และ 5) กลุ่มที่ประกอบอาชีพผิดกฎหมาย

หากแบ่งตามการจัดตั้งจะมี 2 ประเภท คือ 1) หัวคะแนนจัดตั้งจากพรรคและผู้สมัคร และ 2) หัวคะแนนที่ไม่ได้จัดตั้งหรือสัมพันธ์กับผู้สมัครโดยตรง และหากแบ่งตามระดับโครงสร้างจะมี 5 ประเภท คือ 1) หัวคะแนนระดับจังหวัด 2) หัวคะแนนระดับอำเภอ 3) หัวคะแนนระดับตำบล 4) หัวคะแนนระดับหมู่บ้าน และ 5) หัวคะแนนระดับคุ้มหรือกลุ่มบ้าน เป็นต้น (สุรัชย์ ตั้งมกรา, 2556: 13-16)

โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ สุรัชย์ ตั้งมกรา (2556: 143-147) เรื่อง “การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษาการหาเสียงเลือกตั้ง วันที่ 3 กรกฎาคม 2554 เขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดเชียงใหม่” ได้พบว่า การหาเสียงของผู้สมัครพรรคเพื่อไทยเขตเลือกตั้งที่ 5 ได้มีการประชาสัมพันธ์นโยบายและประวัติการทำงานของพรรคไทยรักไทย พร้อมกับการโจมตีคู่แข่ง รวมถึงกลุ่มในท้องถิ่นและหัวคะแนนที่มีบทบาทอย่างมากในการช่วยชนะในการเลือกตั้ง

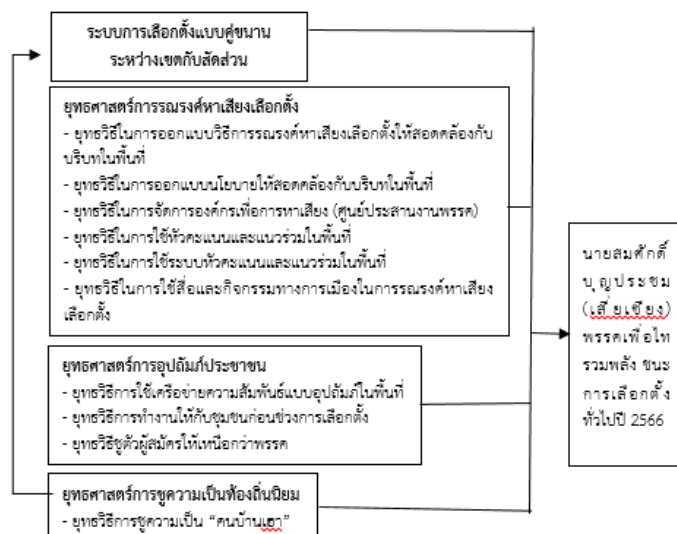
แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองในชีวิตประจำวัน

Manzini มีมุมมองว่าต่อการเมืองในชีวิตประจำวันว่าไม่ใช่ทุกกิจกรรมในชีวิต เพราะไม่ได้มีผลต่อการกำหนดนโยบาย แต่เขานิยามว่าเป็นการกระทำที่เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมหรืออำนาจที่ครอบงำตนเองอยู่ (เอซีโอ มาซิโน, 2562: 145) ซึ่งแตกต่างจาก Walker ที่เขาได้นำเสนอตอบโต้แนวความคิดที่แยกชนบทออกจากการเมืองของภาคประชาสังคมไทย ที่ต่อต้านการรุกคืบเข้ามาสู่ชนบทของอำนาจรัฐ แต่เขามองถึง “ชาวนารายได้ปานกลาง” ที่มีความต้องการทางเศรษฐกิจและปัจจัยการผลิต เขาได้ยกแนวคิดของ Benedict J. Kerkvliet ที่เน้นรวม “การโต้เถียง ความขัดแย้ง การตัดสินใจ และความร่วมมือระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มคนและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การจัดสรรและการใช้ทรัพยากร รวมถึงระบบคุณค่าและความคิดที่เป็นรากฐานของกิจกรรมเหล่านั้น” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการคือ “การพำนัก การลักขโมย การดิ้นรนหา การหลบเลี่ยง การบ่อนทำลาย การประณามหยามเหยียด” หรือรวมถึงการชุมนุมประท้วง (แอนดรูว์ วอล์กเกอร์, 2559: 264-265)

นอกจากนี้ Walker ได้เสนอการเมืองในชีวิตประจำวันผ่านการเลือกตั้ง ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ จะมีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง โดยมีการตัดสินใจคุณค่าผ่านทางธรรมเนียมที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือ “ธรรมนูญแห่งชนบท (Rural Constitution)” ซึ่งมาพร้อมกับความเป็นท้องถิ่นนิยมที่สนับสนุนคนในพื้นที่ไปเป็นผู้แทนเพื่อตึงงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่น แต่นักการเมืองก็ต้องเป็นไปในลักษณะที่ใจกว้างและชอบช่วยเหลือชุมชนเพื่อแสดงการเสียสละและมีน้ำใจ และต้องไม่มีประวัติความต่างพร้อย (แอนดรูว์ วอล์กเกอร์, 2559: 269-273) ซึ่งงานวิจัยของ นันทพัทธ ชัยโฆษิตภิรมย์ (2559: 54-56) เรื่อง “การเมืองในชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ชนบท : กรณีศึกษาหมู่บ้านภาคกลางแห่งหนึ่ง” พบว่า ชาวบ้านมีความต้องการจัดสรรทรัพยากรร่วมกับตัวแทนของตน มีการใช้ชีวิตอย่างพึงมีพึงได้ ทำให้ชื่นชอบผู้แทนที่ใจกว้าง ชอบช่วยเหลือประชาชน แต่พวกเขาตัดสินใจเลือกจากความเป็นท้องถิ่นนิยมรองลงมา

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้ได้ข้อสรุปต่อยุทธศาสตร์การสร้างชัยชนะของ นายสมศักดิ์ บุญประชม (เสียเสียง) พรรคเพื่อไทรพลึงในการเลือกตั้งปี 2566 คือ 1) ระบบการเลือกตั้งแบบคู่ขนานระหว่างเขตกับสัดส่วน 2) ยุทธศาสตร์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ที่ประกอบด้วยยุทธวิธีคือ การออกแบบวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ การออกแบบนโยบายให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ การจัดการองค์กรเพื่อการหาเสียง (ศูนย์ประสานงานพรรค) การใช้ห้วคแนและแนวร่วมในพื้นที่ การใช้ระบบห้วคแนและแนวร่วมในพื้นที่ และการใช้สื่อและกิจกรรมทางการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 3) ยุทธศาสตร์การอุปถัมภ์ประชาชน ที่ประกอบด้วยยุทธวิธีคือ การใช้เครือข่ายความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในพื้นที่ การทำงานให้กับชุมชนก่อนช่วงการเลือกตั้ง และชูตัวผู้สมัครให้เหนือกว่าพรรค และ 4) ยุทธศาสตร์การชูความเป็นท้องถิ่นนิยม โดยใช้ยุทธวิธีการชูความเป็น “คนบ้านเฮา”

ภาพที่ 2: กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาจากการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยใช้การศึกษาจากวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์ตัวบุคคลในเชิงลึก (In-Depth Interview) และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group Interview) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 3 เดือน

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มนักรบการเมืองและพรรคการเมืองที่แข่งขันในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 10 จำนวน 3 คน ได้แก่ หัวหน้าพรรคเพื่อไทยรวมพลัง ผู้สมัครพรรคเพื่อไทยรวมพลัง และผู้สมัครพรรคก้าวหน้า เนื่องจากเป็นผู้สมัครที่มีการแข่งขันกันในพื้นที่และผู้สมัครของพรรคก้าวหน้าได้คะแนนเป็นลำดับที่ 3 อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลจากผู้สมัครพรรคเพื่อไทยซึ่งเป็นผู้สมัครที่ได้คะแนนเป็นอันดับที่ 2 2) กลุ่มเครือข่ายหัวคะแนนระดับชุมชนจำนวน 6 คน ได้แก่ ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีบทบาทสำคัญในการเป็นหัวคะแนนที่เข้าถึงประชาชนในหมู่บ้านมากกว่ากลุ่มอื่น และ 3) ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่เลือกนายสมศักดิ์ บุญประชม จำนวน 4 คน ได้แก่ ข้าราชการครู เกษตรกร และเยาวชน โดยคัดเลือกจากประชาชนในพื้นที่อำเภอน้ำขุ่นและอำเภอน้ำยืนซึ่งเป็นพื้นที่ในการทำธุรกิจของนายสมศักดิ์

2. เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการสนทนาปากเปล่ากับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้อุปกรณ์บันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และสมุดจดเพื่อบันทึกข้อมูล ซึ่งคำถามพัฒนามาจากแนวคิดที่ผ่านการทบทวนวรรณกรรม และเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการศึกษาเอกสาร เอกสารวิชาการ รายงานศึกษาวิจัย และข้อมูลจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

งานวิจัยนี้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการบันทึกพรรณนาอย่างละเอียดโดยไม่ใส่ความเห็น และการตรวจสอบสามเส้า (Triangulations) คือตรวจสอบด้านข้อมูล (Data triangulation) ที่เปรียบเทียบความแน่นอนของคำพูดในแต่ละเวลา บุคคล และสถานที่ และตรวจสอบด้านผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูล (Investigator triangulation) โดยเปลี่ยนตัวผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลว่าข้อค้นพบเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำมาจัดทำให้เป็นระบบและแยกแยะองค์ประกอบ หลังจากนั้นนำมา 1) วิเคราะห์ข้อมูลการพรรณนา (Descriptive Analysis) 2) วิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) คือ

การพิจารณาข้อมูลถี่ถ้วนและเป็นกลาง 3) การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) โดยเปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่าง และ 4) การวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Narrative Analysis) คือการเรียบเรียงและบรรยายโดยพิจารณาบริบทของสถานการณ์ (นพรัตน์ สัจจะวิสัย, 2558: 61 ; วัชรินทร์ อินทรพรม, 2562: 318)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย คณะผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็นเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ตัวบุคคลและการสร้างฐานเสียงในช่วงก่อนการเลือกตั้งทั่วไป

ตัวบุคคลและการสร้างฐานเสียงในช่วงก่อนการเลือกตั้งทั่วไปปี 2566 พบว่า ส่งผลอย่างมากต่อคะแนนเสียงที่ได้รับ โดยสามารถเปรียบเทียบจากคะแนน สส.แบบบัญชีรายชื่อกับคะแนน สส.แบบแบ่งเขต ซึ่งในปี 2562 ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (Mixed Member Apportionment; MMA) ซึ่งคำนวณคะแนน สส.บัญชีรายชื่อเข้ากับคะแนน สส.แบบแบ่งเขตปรากฏว่า นายสมคิด เชื้อคง ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทย ชนะการเลือกตั้งไปเพียง 36,657 คะแนน หรือ 36.28% เท่านั้น แต่เมื่อการเลือกตั้งทั่วไปปี 2566 ที่ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบคู่ขนานระหว่างเขตกับสัดส่วน (Mixed Member Majoritarian; MMM Representation) พบว่า นายสมศักดิ์ บุญประชม ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทยรวมพลัง ชนะไปถึง 63,127 คะแนน หรือ 64.79% สวนทางกับคะแนน สส.แบบบัญชีรายชื่อที่ได้เพียง 3,964 คะแนน หรือ 3.91% เท่านั้น ต่างกับพรรคเพื่อไทยและก้าวไกลที่ถึงแม้ผู้สมัครแบบแบ่งเขตจะพ่ายแพ้ แต่ปรากฏว่า คะแนน สส.แบบบัญชีรายชื่อมาเป็นอันดับที่ 1 และที่ 2 คือ 43,722 คะแนน หรือ 43.13% และ 27,753 คะแนน หรือ 27.38% ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงการตัดสินใจเลือกของประชาชน จากตัวบุคคลมากกว่า พรรคการเมืองหรือนโยบายพรรคอย่างมีนัยสำคัญ

จากข้อมูลคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ปรากฏเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ที่ผ่านมาสอดคล้องกับความเห็นของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่ลงแข่งขัน คือ นายสมศักดิ์ บุญประชม ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทยรวมพลัง นายวสุวรรณ์ พวงพศรี หัวหน้าพรรคเพื่อไทยรวมพลัง และ นางสาวประภัสสร สายเพชร ผู้สมัครจากพรรคก้าวไกล รวมถึงประชาชนที่เลือก นายสมศักดิ์ มองว่าการอุปถัมภ์จากตัวบุคคลส่งผลต่อคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าพรรคการเมืองและนโยบาย เนื่องจาก ทำงานช่วยเหลือประชาชนมาอย่างยาวนานเป็นทุนเดิมจึงได้รับผลตอบแทนความดีเป็นคะแนนเสียงเลือกตั้ง ถึงแม้จะสังกัดพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลเดิมก็ยังคงตัดสินใจเลือกตัวบุคคลในบัตรเลือก สส.แบบแบ่งเขตเช่นเดิม หรือที่ปรากฏชัดเจนที่สุดคือผู้ที่เลือกนายสมศักดิ์ต่างเลือกพรรคเพื่อไทยและก้าวไกลในบัตรเลือก สส.แบบบัญชีรายชื่อ

สิ่งที่ทำให้เกิดการลงคะแนนแบบข้างต้นขึ้นเกิดจากตระกูลบุญประชมเรียกได้ว่าเป็น “ต้นกำเนิดของอำเภอสำโรง” และมีเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นที่สนับสนุนในลักษณะเครือญาติ ประกอบ

กับการมีธุรกิจในพื้นที่อำเภอน้ำยืนของเขามานานกว่า 20 - 30 ปี คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัด อุบลลำปางก่อสร้าง (ศรีสมหวัง) ที่รับเหมาก่อสร้างให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้นายสมศักดิ์กลายเป็นบุคคลที่มีบารมีในพื้นที่ถึงแม้จะไม่เคยมีบทบาทในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับชาติเลยก็ตาม ประกอบกับการทำงานในพื้นที่อย่างหนักหน่วง เคยดำรงตำแหน่งประธานชมรมคนรักน้ำยืน ซึ่งมีบทบาทในการช่วยเหลือประชาชนในยามลำบากทั้งสิ่งของและทุนทรัพย์ ทำให้พรรคเพื่อไทยรวมพลังติดต่อให้ลงสมัคร สส. ซึ่งวางตำแหน่งของพรรคให้เป็นไปในลักษณะพรรคท้องถิ่นคล้ายกับพรรคชาติไทยพัฒนาหรือพรรคประชาชาติ ทำให้พรรคส่งผู้สมัครที่มีความแน่นแฟ้นกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่เพียง 2 คนเท่านั้น

การทำงานผ่านการอุปถัมภ์ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งของ นายสมศักดิ์ บุญประชม มีมาก่อนการเลือกตั้งโดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เขาได้ทุ่มเททำงานในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน โดยมีการสร้างศูนย์ฉีดวัคซีน ทำเตียงกระดาษ แจกแมสก์และเจลแอลกอฮอล์ นำรถรับส่งประชาชนไปฉีดวัคซีนหรือนำผู้ติดเชื้อจากกรุงเทพมหานครกลับสู่ภูมิลำเนาที่จังหวัดอุบลราชธานีจัดหาอาหารและน้ำดื่มบริการให้ประชาชนผ่านทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ผู้นำชุมชน (กำนันและผู้ใหญ่บ้าน) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรือผ่านประชาชนในพื้นที่โดยตรง นอกจากนี้ นายสมศักดิ์ยังทำงานในพื้นที่โดยการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาในงานบุญหรืองานศพโดยการบริจาคเงิน สร้างสิ่งปลูกสร้างให้กับวัด ซ่อมแซมปรับปรุงสถานที่ให้แก่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตามที่ได้รับติดต่อกับ หรือแม้กระทั่งการสร้างถนนหนทางในพื้นที่โดยผ่านทางห้างหุ้นส่วนจำกัด อุบลลำปาง (ศรีสมหวัง) ที่นายสมศักดิ์เป็นเจ้าของ ส่วนเยาวชนนายสมศักดิ์ใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์ผ่านการจ้างหมอลำ ทำมวย และสนับสนุนฟุตบอล เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเยาวชนในพื้นที่

สุดท้าย ยุทธวิธีการหาเสียงของนายสมศักดิ์เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เลือกนายสมศักดิ์ พบว่า พวกเขามีความเป็นท้องถิ่นนิยมที่มีความต้องการให้ สส. มาจากคนในพื้นที่หรือคนบ้านเดียวกัน ซึ่งในพื้นที่อำเภอสำโรงเป็นพื้นที่ของตระกูลบุญประชม และพื้นที่อำเภอน้ำยืนและอำเภอน้ำขุ่นก็เป็นพื้นที่ที่นายสมศักดิ์ทำธุรกิจและมีภูมิลำเนาเดิมอยู่เสมอ และอำเภอน้ำขุ่นเองเคยขึ้นตรงกับอำเภอน้ำยืน ทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีความผูกพันเป็นคนในพื้นที่เดียวกันและจะสามารถดึงงบประมาณจากส่วนกลางลงสู่ชุมชนได้ ทำให้นายสมศักดิ์และพรรคเพื่อไทยรวมพลังใช้การหาเสียงที่เน้นไปในทางท้องถิ่นนิยมที่ปรากฏในโปสเตอร์หาเสียงคือ “พรรคคนบ้านเฮา” หรือ “ใจถึงฟังได้ คนบ้านเฮา” และพรรคการเมืองเองก็เน้นเป็นพรรคของจังหวัดอุบลราชธานี ยิ่งส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 3: เบอร์ 1 นายสมศักดิ์ บุญประชม ผู้สมัคร สส.เขต10 อุบลราชธานี

ที่มา: สมศักดิ์ บุญประชม (เสียเสียง) (2566)

2. บทบาทในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของ นายสมศักดิ์ บุญประชม ในช่วงฤดูการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พบว่า มีการออกแบบวิธีการในการรณรงค์หาเสียงให้สอดคล้องกับบริบททางการเมืองที่มีการใช้ระบบการเลือกตั้งแบบคู่ขนานระหว่างเขตกับสัดส่วน (Mixed Member Majoritarian; MMM-Representation) และความต้องการของประชาชนที่ต้องการเปลี่ยนผู้แทนคนใหม่อันเกิดจากคู่แข่งอย่าง นายสมคิด เชื้อคง ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทย ที่ไม่สามารถทำงานในพื้นที่ได้อย่างสม่ำเสมอและเป็นผู้แทนมาแล้วกว่า 3 สมัย โดยการกำหนดวิธีการอย่างการขอแบ่งคะแนน ซึ่งหมายถึงการขอให้ประชาชนเลือกลงคะแนน สส.แบบแบ่งเขต ให้ นายสมศักดิ์ บุญประชม ส่วน สส.แบบบัญชีรายชื่อประชาชนสามารถเลือกพรรคใดก็ได้ พร้อมชูประโยคที่ใช้ในการหาเสียงอย่าง “เปลี่ยนผู้แทน เปลี่ยนบ้านเฮา” และมีการออกแบบนโยบายที่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยนโยบายของพรรคถูกออกแบบมาจากการลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนของผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง

ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีการใช้กิจกรรมทางการเมือง 2 กิจกรรม คือ การปราศรัยที่เป็นการสื่อสารกับประชาชนกลุ่มใหญ่ในครั้งเดียวในการประชาสัมพันธ์นโยบายและตัวบุคคล รวมถึงการขอคะแนนเสียงจากประชาชน ซึ่งเป็นการปราศรัยที่ไม่โจมตีคู่แข่ง และการเดินหาเสียง ที่เป็นการเข้าไปแนะนำตัว ฝากเนื้อฝากตัว และสอบถามถึงปัญหาและความต้องการของประชาชน รวมถึงมีการแจกการ์ดหรือสติ๊กเกอร์แก่ประชาชน มีการใช้สื่อในการรณรงค์หาเสียง 3 รูปแบบ คือ สื่อสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊กเพจ) สื่อโฆษณาทางแจ้ง (ป้ายโฆษณา และรถยนต์ติดป้ายพร้อมเครื่องเสียง) และสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ (เช่น การ์ด

ธ และสตีกเกอร์) ในการประชาสัมพันธ์นโยบาย สโลแกนหรือประโยคที่ใช้หาเสียง และภาพลักษณ์ที่ดีของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง

นอกจากนี้ยังมีการใช้ระบบห้วคะแนนในการสร้างคะแนนเสียง โดยการจัดระบบในการทำงานโดยมีเลขาหรือทีมงานของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างผู้สมัครกับห้วคะแนน และห้วคะแนนระดับหมู่บ้านจะเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างเลขาหรือทีมงานของผู้สมัครรับเลือกตั้งกับห้วคะแนนระดับคุ้ม ซึ่งห้วคะแนนมีหน้าที่ในการสร้างคะแนนเสียงโดยการช่วยประชาสัมพันธ์ประวัติในการทำงานหรือความช่วยเหลือของผู้สมัคร และโน้มน้าวใจประชาชนในเขตรับผิดชอบให้ตัดสินใจเลือกลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร โดยห้วคะแนนของนายสมศักดิ์ บุญประชม ส่วนมากเป็นห้วคะแนนประเภทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งเป็นผู้ที่มีเขตรับผิดชอบของตนเองชัดเจน และเป็นผู้ที่รับรู้ข้อมูลประชาชนในเขตรับผิดชอบของตนเองมากพอสมควร อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีความสนิทสนมผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนในเขตรับผิดชอบของตนเองเป็นประจำ อันจะส่งผลต่อการโน้มน้าวใจประชาชนให้เลือกลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในช่วงฤดูการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการทีมงานของผู้สมัครจะมีการประเมินสถานการณ์คะแนนในพื้นที่เพื่อแจ้งแก่ห้วคะแนนให้เข้าหาประชาชนในพื้นที่ที่ประเมินว่าคะแนนยังอ่อน อีกทั้งยังมีการใช้ศูนย์ประสานงานพรรคเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างประชาชนกับผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง โดยการใช้เป็นช่องทางในการรับเรื่องราวทุกข์และความต้องการของประชาชน และเป็นช่องทางในการประสานงานเพื่อหาและรับข้อมูลงานบุญประเพณีในพื้นที่ รวมถึงประสานงานกับฝ่ายปกครอง เพื่อเข้าร่วมงานบุญประเพณี และให้การช่วยเหลือหรือร่วมทำงานกับฝ่ายปกครองในการให้การช่วยเหลือประชาชนในช่วงก่อนการเลือกตั้ง

สรุปและอภิปรายผล

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

การวิจัยเรื่อง “การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : ศึกษายุทธศาสตร์การหาเสียงของ นายสมศักดิ์ บุญประชม (เสียเสียง) พรรคเพื่อไทรวมพลัง ในการเลือกตั้งทั่วไปปี 2566” ค้นพบว่า ระบบการเลือกตั้งแบบระบบคู่ขนานระหว่างเขตกับสัดส่วน (Mixed Member Majoritarian; MMM-Representation) ส่งผลต่อยุทธศาสตร์การเลือกตั้งที่เน้นตัวบุคคลแบบอุปถัมภ์ของ นายสมศักดิ์ บุญประชมเป็นอย่างมาก พรรคเพื่อไทรวมพลังซึ่งเป็นพรรคที่เน้นให้พรรคตนเองเป็นพรรคของท้องถิ่นคือจังหวัดอุบลราชธานี ส่งเพียงผู้สมัคร สส.แบบแบ่งเขตเท่านั้น โดยเขตเลือกตั้งที่ 10 ได้ส่งนายสมศักดิ์ บุญประชม ผู้สมัครที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับท้องถิ่นลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่ออาศัยความนิยมในตัวบุคคลที่มีเครือข่ายที่อยู่ในพื้นที่อำเภอสำโรง และการที่คอยช่วยเหลือประชาชนในช่วงที่มีสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยตรง หรือผ่านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และลงพื้นที่ช่วยเหลือประชาชนในการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาหรืองานศพ รวมถึงการช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงสถานที่ของวัด

หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และกิจกรรมในชุมชน ทำให้ประชาชนตัดสินใจเลือก สส.แบบแบ่งเขตโดยพิจารณาจากตัวบุคคลจากการช่วยเหลือประชาชน นอกจากนี้ หัวคะแนนยังมีความสำคัญในการรณรงค์หาเสียง โดยเฉพาะหัวคะแนนในระดับหมู่บ้านและระดับคุ้ม ที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยทำการโน้มน้าวใจประชาชน ผ่านการใช้ความสัมพันธ์กับประชาชนในเขตรับผิดชอบของตน

งานวิจัยของ ประเทือง ม่วงอ่อน (2563ข: 202-203) เรื่อง “การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า ปัจจัยด้านพรรค นโยบายของพรรค และอุดมการณ์ของพรรค มีส่วนสำคัญในการพิจารณาลงคะแนนเสียงเป็นอย่างมาก กลุ่มนักการเมืองจังหวัดอุบลราชธานีย้ายพรรคข้ามขั้วจากพรรคที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองต่างกัน คือย้ายจากพรรคเพื่อไทยไปลงประชารัฐต่างแพ้การเลือกตั้งทั่วไปในปี 2562 และพรรคอนาคตใหม่ที่มีผู้สมัครที่ไม่เป็นที่รู้จักมากนักกลับได้รับคะแนนจากประชาชนเช่นกัน ตัวบุคคลจึงไม่ใช่สิ่งสำคัญที่สุดในการพิจารณาเลือกของประชาชน หัวคะแนนไม่ใช่เงื่อนไขสำคัญในการสร้างชัยชนะในการเลือกตั้ง และการลงพื้นที่ของผู้สมัครเป็นแค่ปัจจัยเสริมเท่านั้น แต่จากผลการศึกษายุทธศาสตร์และบทบาทการรณรงค์หาเสียงของนายสมศักดิ์ บุญประชม ในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2566 พบว่า ระบบการเลือกตั้งแบบระบบคู่ขนานระหว่างเขตกับสัดส่วน (Mixed Member Majoritarian; MMM Representation) มีผลทำให้การเลือกตัวบุคคลจาก สส.แบบแบ่งเขตมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ประชาชนไม่ได้พิจารณาจากพรรค นโยบายพรรค หรืออุดมการณ์ของพรรคในการพิจารณาเลือก สส.แบบแบ่งเขต ขณะที่พรรคการเมืองพรรคใหญ่อย่างเพื่อไทยและก้าวไกลต่างชูจุดยืนการนำประเทศสู่ประชาธิปไตยไม่จับมือกับผู้นำที่มาจากการรัฐประหาร (WorkpointToday, 2566) แต่คะแนนของผู้สมัคร สส.แบบแบ่งเขตเขตเลือกตั้งที่ 10 กลับมาจากพรรคเล็กที่ชูตัวบุคคลและนโยบายที่ไม่ได้เน้นเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งไปถึง 63,127 คะแนน หรือ 64.79% สวนทางกับคะแนน สส.แบบบัญชีรายชื่อที่ได้เพียง 3,964 คะแนน หรือ 3.91% เท่านั้น และข้อมูลพบว่ายุทธศาสตร์การหาเสียงของนายสมศักดิ์ บุญประชม ที่เน้นการอุปถัมภ์ประชาชนในพื้นที่ผ่านการช่วยเหลือในเรื่องความยากลำบากของประชาชน เน้นการลงพื้นที่เป็นประจำ หัวคะแนนในระดับหมู่บ้านและระดับคุ้มมีความสำคัญอย่างยิ่งในการโน้มน้าวใจประชาชน และเน้นหาเสียงชูความเป็นท้องถิ่นนิยมมากกว่าอุดมการณ์ทางการเมือง ทำให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งปี 2566

จุดอ่อนในงานวิจัยของ ประเทือง ม่วงอ่อน (2563ข: 202-203) คือการมองข้ามความสำคัญของปัจจัยเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้ง โดยในปี 2562 ใช้ระบบจัดสรรปันส่วนผสม (Mixed Member Appointment; MMA) ซึ่งใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวเลือก สส.แบบบัญชีรายชื่อและ สส.แบบแบ่งเขตรวมกัน กับระบบการเลือกตั้งในปี 2566 ที่ใช้ระบบคู่ขนานระหว่างเขตกับสัดส่วน (Mixed Member Majoritarian; MMM Representation) ซึ่งใช้บัตรสองใบเลือก สส.แบบบัญชีรายชื่อและ สส.แบบแบ่งเขตแยกกัน มีผลสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกของประชาชนในพื้นที่เขต 10 เป็นอย่างยิ่ง และการเลือกตั้งแบบ

ระบบคู่ขนานระหว่างเขตกับสัดส่วนยังเป็นสิ่งสำคัญ ที่ส่งผลต่อการของการดำรงอยู่ของระบบอุปถัมภ์ของนักการเมืองต่อประชาชนในพื้นที่ของตน อย่างไรก็ตาม บทความนี้เน้นไปที่การศึกษาในระดับเขตเลือกตั้งแบบเฉพาะเจาะจงไม่ใช่การศึกษาในระดับจังหวัดโดยภาพรวมต่างจากงานของ ประเทือง ม่วงอ่อน ที่ศึกษาภาพรวมในระดับจังหวัดอุบลราชธานี

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองในชีวิตประจำวัน

ในการออกแบบยุทธศาสตร์การสร้างฐานเสียงและการรณรงค์หาเสียง พบว่า นอกจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเลือกการทำงานช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่แล้ว ยังพิจารณาจากความเป็นท้องถิ่นนิยมหรือความเป็นพวกพ้องเดียวกัน โดยหวังว่าจะทำให้สามารถดึงงบประมาณจากส่วนกลางเข้ามาพัฒนาในพื้นที่ของตนก่อน ทำให้การหาเสียงของ นายสมศักดิ์ บุญประชม เน้นไปที่การชูความเป็นท้องถิ่นนิยม เช่น “พรรคคนบ้านเฮา” หรือ “ใจถึง พึ่งพาได้ คนบ้านเฮา” หรือการออกแบบพรรคให้เป็นพรรคขนาดเล็กที่มุ่งสร้างฐานเสียงในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีเท่านั้น

ข้อค้นพบนี้มีทั้งส่วนที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องงานวิจัยที่ใช้แนวคิดการเมืองในชีวิตประจำวันของ นันทพัทธ์ ชัยโสมจิตกรมย์ (2559: 60) เรื่อง “การเมืองในชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ชนบท : กรณีศึกษาในหมู่บ้านภาคกลางแห่งหนึ่ง” พบว่า การเลือกตั้งของชุมชนนั้น เงินยังมีผลแต่ไม่ใช่ปัจจัยสำคัญในการเลือกตั้ง และประชาชนตัดสินใจเลือก สส.ที่มีความเสียสละต่อชุมชน มีนิสัยที่ชอบช่วยเหลือชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคณะผู้วิจัย แต่ข้อค้นพบที่ไม่สอดคล้องคืองานของนันทพัทธ์พบว่า ปัจจัยรองในการเลือกตัวผู้สมัครคือความเป็นท้องถิ่นนิยม ซึ่งในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 10 นั้นมีการตัดสินใจเลือกจากความเป็นคนในพื้นที่เพื่อที่จะตอบสนองความปรารถนาในการดึงงบประมาณมาพัฒนาพื้นที่ตนก่อน ซึ่งเป็นการต่อสู้กับโครงสร้างของประเทศไทยที่รวมศูนย์อำนาจและงบประมาณเข้าสู่ส่วนกลางผ่านการเลือก สส.ที่ชูความเป็นท้องถิ่นนิยม ส่วนนี้จึงเป็นปัจจัยหลักอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกของประชาชน ซึ่ง นายสมศักดิ์ บุญประชม มียุทธศาสตร์การรณรงค์หาเสียงที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านนี้ได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ในส่วนของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในช่วงฤดูการหาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ พบว่าการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของ นายสมศักดิ์ บุญประชม เน้นไปที่การประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของตัวบุคคลอย่างประวัติการทำงานในพื้นที่และผลงานการช่วยเหลือประชาชนของผู้สมัคร ด้านนโยบายที่นำเสนออีกเป็นนโยบายที่ถูกออกแบบมาจากตัวผู้สมัครซึ่งเน้นไปที่การแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และมีการจัดกิจกรรมการปราศรัยโดยไม่มีการโจมตีพรรคคู่แข่ง รวมถึงมีการใช้ระบบหัวคะแนนที่ประกอบด้วยหัวคะแนนระดับหมู่บ้านและระดับคุ้ม ซึ่งหัวคะแนนส่วนมากเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีบทบาทในการสร้างคะแนนเสียงโดยการประชาสัมพันธ์ประวัติและผลงานของผู้สมัคร และโน้มน้าวใจประชาชนในเขตรับผิดชอบของตนให้ตัดสินใจเลือกลงคะแนนแก่ผู้สมัครอย่างมี

ประสิทธิภาพ อันเป็นผลมาจากความสนิสนมที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนในเขตรับผิดชอบของตน

ข้อค้นพบมีส่วนที่แตกต่างจาก งานวิจัยของ สุรัชย์ ตั้งมกรา (2556: 143-147) เรื่อง “การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษาการหาเสียงเลือกตั้ง วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 เขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดเชียงใหม่” ที่พบว่าการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครพรรคเพื่อไทย เน้นไปที่การประชาสัมพันธ์นโยบายของพรรคเพื่อไทย และประวัติและผลงานของพรรคไทยรักไทยและพรรคพลังประชาชนมากกว่าประชาสัมพันธ์ตัวบุคคล อีกทั้งการปราศรัยยังเป็นการปราศรัยที่มีการโจมตีคู่แข่งอย่างพรรคชาติไทยพัฒนา และพรรคประชาธิปัตย์ รวมถึงบทบาทของหัวหน้าของสมัครที่ส่วนมากเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้าจากพันธมิตรอย่าง ชมรมคนรักผาง แม่ข่าย ไชยปราการ มีการจัดระบบที่ครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่ โดยมีหัวหน้าตั้งแต่หัวหน้าระดับอำเภอ ระดับตำบล ระดับหมู่บ้าน และระดับคุ้ม ที่มีบทบาทในการสร้างคะแนนเสียงมากกว่าโดยมีบทบาทตั้งแต่การหาข้อมูล ประเมินสถานการณ์ และสร้างคะแนนเสียงหรือช่วงชิงคะแนนเสียงจากพรรคคู่แข่งโดยวิธีการอย่างการโน้มน้าวใจประชาชนให้ตัดสินใจเลือกลงคะแนนแก่ผู้สมัคร และสร้างข่าวด้านลบแก่คู่แข่ง อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การศึกษาจะเน้นในระดับเขตเลือกตั้งเช่นเดียวกัน แต่การเลือกตั้งทั่วไปในปี 2554 และ 2566 มีบทบาททางการเมืองที่ต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากทุกอำเภอในเขตเลือกตั้งที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายครอบคลุมมากขึ้น
2. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการนำเอามิติทางเศรษฐกิจในการทำธุรกิจของ นายสมศักดิ์ บุญประชม โดยเฉพาะจำนวนของพนักงานในสังกัดมาพิจารณาด้วย
3. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษายุทธศาสตร์การหาเสียงของนักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานีทั้งจังหวัด เพื่อทำให้สามารถเปรียบเทียบยุทธศาสตร์การหาเสียง ให้เป็นประโยชน์ทางด้านการเมืองต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

CredenData, ม.ป.ป. แนวโน้มการเติบโตของรายได้รวม กำไร (ขาดทุน) และสินทรัพย์รวม ห้างหุ้นส่วน จำกัด อุบลลำปางก่อสร้าง. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :
<https://data.creden.co/company/general/0343541000241>
iLaw. (2566). คู่มือเลือกตั้ง 66 เรียนรู้จากอดีต กาเพื่ออนาคต. ม.ป.ท.

MGR Online. (2566). **ม้ามืดของจริง! เพื่อไทรอมพลังล้มล้างเมืองอุบล 2 เขต เผยได้ใจชาวบ้านช่วงโควิด-19 ระบาด.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<https://mgronline.com/local/detail/9660000044904>

WorkpointToday. (2566). **เลือกตั้ง 66 ส่องจุดยืนทางการเมือง พรรคไหนร่วมงานกัน ได้-ไม่ได้.**

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://workpointtoday.com/scoop-politic-election/>

คมชัดลึกออนไลน์. (2566). **เจนใหม่แบ่งมัน ‘กั๋งฟู วสุวรรณ์’ แม่ทัพ ‘เพื่อไทรอมพลัง’ ต่อสายตรงพิธา.**

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<https://www.komchadluek.net/scoop/thongyuttaphop/549257>

ชาติรี หุตานวัตร และคณะ. (2565). **ชัยยุทธการเลือกตั้ง: ผู้ครองใจมหาชนจะเป็นผู้ชนะ คึกซิงมวลชนสงคราม ที่ไม่หลังเลือด.** กรุงเทพฯ: เสริมสิกขาลัย.

นันทพัทธ์ ชัยโฆษิตภิรมย์. (2559). “การเมืองในชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ชนบท กรณีศึกษา ในหมู่บ้านภาคกลางแห่งหนึ่ง.” *วารสารสหวิทยาการวิจัย* 5(1). Retrieved from

<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/44623>

ประภัศร สายเพชร. 21 กันยายน 2566. **สัมภาษณ์, ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 10 จังหวัดอุบลราชธานี พรรคก้าวไกล.**

ประเทือง ม่วงอ่อน. (2563ก). “จังหวัดอุบลราชธานีในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.” ใน ณัฏฐา ภัทร อมรกุล และ ปุริวิญญ์ วัฒนสุข (บรรณาธิการ). **ฉากใหม่การเลือกตั้งไทย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ใน 7 จังหวัด.** นนทบุรี: บริษัท เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด, หน้า 113.

ประเทือง ม่วงอ่อน. (2563ข). **การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 จังหวัดอุบลราชธานี.** กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.

พลอยกมล สุวรรณทิพย์. (2566). **‘Political Fandom’ ปรากฏการณ์แฟนด้อมและความมีส่วนร่วมในการเมืองสมัยใหม่.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://thematter.co/social/political-fandom/202560>

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2566). **‘การเมือง’ หลังเลือกตั้ง 66 การเปลี่ยนแปลงกับ ‘พลังสื่อโซเชียล’.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://tu.ac.th/thammasat-070666-politics-after-the-election>

วสุวรรณ์ พวงพชรศรี. 25 กันยายน 2566. **สัมภาษณ์, หัวหน้าพรรคเพื่อไทรอมพลัง.**

วัชรินทร์ อินทพรหม. (2562). “การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.”

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 10(2). Retrieved from <https://so01.tci->

thaijo.org/index.php/AJPU/article/view/164379/155988?fbclid=IwAR3CbagNZnt71XT00fROPoqdBVqHtoGFWTDwNy7D8aLBBvG_x45dltvMbRc

สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์. (2561). **ระบบการเลือกตั้งเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.

สมศักดิ์ บุญประชม. 25 กันยายน 2566. **สัมภาษณ์**, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 10 จังหวัดอุบลราชธานี พรรคเพื่อไทยรวมพลัง.

สมศักดิ์ บุญประชม. (2566). **เบอร์ 1 นายสมศักดิ์ บุญประชม ผู้สมัคร ส.ส.เขต10 อุบลราชธานี**.

[รูปภาพ]. เข้าถึงได้จาก :

https://web.facebook.com/photo/?fbid=215644114485937&set=a.199760359407646%5C&_rdc=1&_rdc

สุรัชย์ ต้มกร. (2556). **การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษาการหาเสียงเลือกตั้ง วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.**

2554 เขตเลือกตั้งที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอุบลราชธานี. (2562). **ประกาศผลการเลือกตั้ง**.

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [ewt_dl_link.php\(ect.go.th\)](http://ewt_dl_link.php(ect.go.th))

เจมส์ ซี. สกอตต์. (2543). “ระบบอุปถัมภ์.” ใน อมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา คูรินทร์พันธุ์ (บรรณาธิการ).

การเมืองในระบบผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 101-105.

เดชา คำเกิด. (2555). **บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการเลือกตั้งระดับชาติ และท้องถิ่น อำเภอปราสาท**

จังหวัดสุรินทร์. การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไทยพีบีเอส. (2566). **อุบลราชธานี เขต 10**. [รูปภาพ]. เข้าถึงได้จาก :

<https://election66.thaipbs.or.th/result/geo/areas/3410>

ไทยพีบีเอส. (2566ก). **สัมภาษณ์ป๋ออบลา พรรคภูมิใจไทย “เพื่อไทยรวมพลัง” คว่าเพื่อไทยตกเก้าอี้**. [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก : <https://www.thaipbs.or.th/news/content/327810>

เพียงกมล มานะรัตน์. (2547). **การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง**

นายกเทศมนตรี ของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2547. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอชไอ มานะรัตน์. (2562). **การเมืองแห่งชีวิตประจำวัน**. นนทบุรี: อินี เครือข่าย นวัตกรรมสากล จำกัด.

แอนดรูว์ วอล์กเกอร์. (2559). **ชาวนา การเมือง อำนาจในเศรษฐกิจชนบทสมัยใหม่ของไทย**. นนทบุรี: ฟาเดียวกัน.

แอนโทนี ฮอลล์. (2543). “ระบบอุปถัมภ์.” ใน อมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ (บรรณาธิการ). **ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ แนวคิด และคำศัพท์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 27-29.

Translate References

- Bunprachom, S. 25 September 2023. **Interview**, Member of the House of Representatives, District 10, Ubon Ratchathani Province. Pheu Thai Party.
- Boonprachom, S. (2023). **Number 1 Mr. Somsak Boonprachom, MP candidate, District 10, Ubon**. [Photo]. Retrieved from:
https://web.facebook.com/photo/?fbid=215644114485937&set=a.19976035940764_6%5C&_rdc=1&_rdr
- Chaikositpirom, N. (2016). “Politics in the daily life of people in rural areas: A case study in a village in the central region.” **A Journal of Interdisciplinary Research** 5(1). Retrieved from <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/44623>
- CredenData. n.d. **A tends to grow income and lose profits, including limited partnerships**. Ubon Lamphang Construction. [Online]. Retrieved from <https://data.creden.co/company/general/0343541000241>
- Hutanuwat. C. and others. (2022). **An election victory: The person who dominates the hearts of the people will be the winner: The battle for the masses is a war that does not shed blood**. Bangkok: Thailand.
- Intaprom, W. (2019). “Analysis and presentation of qualitative data analysis results.” **Academic Journal Phranakhon Rajabhat University** 10(2). Retrieved from https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/article/view/164379/155988?fbclid=IwAR3Cba_gNZnt71XT_00fROPoqdBVqHtoGFWTDwNy7D8aLBBvG_x45dlTvMbRc
- iLaw. (2023). **An election Guide 66: Learning from the past for the future**.
- N.P. Hall, A. (2000). “The foster care system.” In Amara Phongsaphit and Preecha Kuwinphan. (editor). **The relationship between sponsor and recipient, concepts, and vocabulary**. Bangkok: Chulalongkorn University Press, pp. 27-29.
- Khamkerd, D. (2012). **The role of local leaders in national and local elections, Prasat District, Surin Province**. Independent research according to the Master of

Political Science degree program Political subject and governance. Chiang Mai University.

Kom Chad Luek Online. (2023). **A new generation of tapioca starch 'Kung Fu Wasawat', a general of 'Pheu Thai Unite Power', direct line to Pitha.** [Online]. Retrieved from <https://www.komchadluek.net/scoop/thongyuttaphop/549257>

Mancini, E. (2019). **The politics of everyday life.** Nonthaburi: Ini International Innovation Network Co., Ltd.

Manarat, P. (2004). **Election politics: A case study of the mayoral election campaign of Chiang Mai Municipality, year 2004.** Master's degree thesis. Department of Administration Department of Government. Chulalongkorn University.

MGR Online. (2023). **A real dark horse! Pheu Thai joins forces to defeat the elephants of Ubon Ratchathani in 2 districts, revealing that it has won the hearts of villagers during the COVID-19 outbreak.** [Online]. Retrieved from <https://mgronline.com/local/detail/9660000044904>

Muang-on, P. (2020a). “Ubon Ratchathani Province in the election of members of the House of Representatives.” in Natchapat Amornkul and Purawit Wattanasuk (editors). **A new scene of the Thai elections, elections for members of the House of Representatives, 24 March 2019 in 7 provinces.** Nonthaburi: A.P. Graphic Design and Printing Company Limited, p 113.

Muang-on, P. (2020b). **A study of political movements and election behavior. Member of the House of Representatives 2019, Ubon Ratchathani Province.** Bangkok: Office of Research and Development, King Prajadhipok's Institute.

Office of the Provincial Election Commission, Ubon Ratchathani. 2019. **Election results announced.** [Online]. Retrieved from: [ewt_dl_link.php\(etc.go.th\)](http://ewt_dl_link.php(etc.go.th))

Puangphonsri, W. 25 September 2023. **Interview**, leader of Pheu Thai Ruam Power Party.

Saipet, P. 21 September 2023. **Interview**, A candidate for The House of Representatives, District 10, Ubon Ratchathani Province, Progressive Party.

Sawadee, N., S. (2018). **Comparative election systems.** Bangkok: Siam Review.

- Scott, J.C. (2000). "The foster care system." In Amara Phongsaphit and Preecha Kuwinphan. (editor). **Politics in the patron-recipient system and political changes in Asia Southeast**. Bangkok: Chulalongkorn University Press, pp. 101-105.
- Suwannawit, P. (2023). 'Political Fandom', the phenomenon of fandom and participation in Modern politics. [Online]. Retrieved from <https://thematter.co/social/political-fandom/202560>
- Tangmaka, S. (2013). **Election politics: A study of the election campaign on July 3, 2011, Election District 5**. Master's thesis. Department of Administration, Department of Administration, Chulalongkorn University.
- Thai PBS. (2023). **Ubon Ratchathani District 10**. [Photo]. Retrieved from <https://election66.thaipbs.or.th/result/geo/areas/>
- Thai PBS. (2023a). **Defeats the champion of Ubon Ratchathani. The dark horse party "Pheu Thai Ruam Power" defeats Pheu Thai and falls out of the chair**. [Online]. Retrieved from <https://www.thaipbs.or.th/news/content/327810>
- Thammasat University. (2023). 'Politics' after election 66, changes with 'The power of social media'. [Online]. Retrieved from [070666-politics-after-the-election](https://www.thammasat.ac.th/news/070666-politics-after-the-election).
- Walker, A. 2016. **Farmers, politics, power in Thailand's modern rural economy**. Nonthaburi: same sky.
- WorkpointToday. (2023). **Election 66, is a look at political positions which is whether parties can or cannot work together or not**. [Online]. Retrieved from <https://workpointtoday.com/scoop-politic-election/>